

Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Spiritual Healing Orientation Scale: A Validity and Reliability Study

Latife ÇAKIR DURDU

Asım YAPICI

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din
Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü "Dini Yönelim ve Kişilik Özelliklerinin Spiritüel Şifa Arayışlarına Etkisi" başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmiş olup, ölçek tez sürecinde geliştirilmiştir.

This study was conducted as part of the doctoral thesis entitled "The Influence of Religious Orientation and Personality Traits on the Seeking of Spiritual Healing," supervised by the second author, and the department is currently working on the thesis process.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Latife ÇAKIR DURDU
E-mail: latifecakirdurdu@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 10.08.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 03.04.2026
Yayın Tarihi/Publication Date: 30.04.2026

Atf: Çakır Durdu, Latife - Yapıcı,
Asım. "Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği:
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *İlahiyat
Tetkikleri Dergisi* 66/1 (Nisan 2026),
40-55.

Cite this article as: Çakır Durdu,
Latife - Yapıcı, Asım. "Spiritual Healing
Orientation Scale: A Validity and
Reliability Study". *Journal of İlahiyat
Researches* 66/1 (April 2026), 40-55.

Öz

Bu çalışma, bireylerin New Age temelli spiritüel şifa yönelimlerini ölçmek amacıyla geliştirilen Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. New Age inanç ve uygulamalarının kuramsal ve pratik zeminini oluşturduğu bu yönelimler; öz-spiritüellik, alternatif şifa uygulamaları, parapsikolojik-kozmik inançlar, zihin ötesi deneyimler (örneğin telepati, trans, aile dizimi gibi) ve ritüelistik-duyusal pratikler (tütü, mum, spiritüel müzikler vb.) gibi farklı içerik alanlarına sahiptir. Spiritüel şifa yönelimi, yapısı gereği bütüncül (holistik) bir nitelik taşımakta; çoğunlukla iç içe geçen, birbirini destekleyen ve aynı iyileşme/iyi hissetme amacına hizmet eden çok çeşitli uygulamaları bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle, her ne kadar farklı unsurları içerse de, bu yönelimin bütüncül bir yapı içinde ve şifa temelinde ele alınması kavramsal açıdan anlamlı ve yerinde bir yaklaşımdır. Bu çalışmanın amacı, doğrudan New Age inanç sistemine yönelimi ölçmek değil; bu düşünsel arka plandan beslenen ve bazı bireylerin günlük yaşamında yer bulan şifa odaklı spiritüel eğilimleri değerlendirmektir. Bu çalışmada 408 katılımcıdan elde edilen verilere Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış; bu analiz sonucunda ölçeğin 23 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve tüm maddelerin faktör yüklerinin 0,64 ile 0,91 arasında değiştiği belirlenmiştir. Madde-toplam korelasyonlarının 0,64'ün üzerinde olması ve iç tutarlılık katsayılarının Cronbach's Alpha = 0,97 ve McDonald's Omega = 0,98 düzeyinde bulunması, ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyine işaret etmektedir. Bu yapı, 229 kişilik farklı bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiş; DFA bulguları, CFI = 0,996, TLI = 0,996, RMSEA = 0,012 ve SRMR = 0,060 gibi güçlü uyum indeksleriyle modelin veriyle yüksek düzeyde uyum sağladığını göstermiştir. Elde edilen bulgular, Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin geçerli, güvenilir ve tek boyutlu bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Spiritüellik, New Age İnançları, Şifacılık, Spiritüel Şifa.

ABSTRACT

This study aims to conduct the validity and reliability analyses of the Spiritual Healing Orientations Scale, which was developed to measure individuals' New Age-based spiritual healing tendencies. These orientations, grounded in the theoretical and practical framework of New Age beliefs and practices, encompass various content domains such as self-spirituality, alternative healing practices, parapsychological-cosmic beliefs, transcendent mental experiences (e.g., telepathy, trance, family constellation), and ritualistic-sensory practices (e.g., incense, candles, spiritual music). By its nature, spiritual healing orientation possesses a holistic quality, incorporating practices that are often interwoven, mutually reinforcing, and collectively aimed at achieving healing and well-being. Therefore, although this orientation comprises different components, conceptualizing and measuring it as a holistic, healing-centered construct is both meaningful and appropriate. The purpose of this study is not to directly assess the New Age belief system itself, but rather to evaluate healing-oriented spiritual tendencies that are influenced by this worldview and manifested in the daily lives of some individuals. In this study, data collected from 408 participants were analyzed using Exploratory Factor Analysis (EFA). The results indicated that the scale consists of 23 items forming a single-factor structure, with factor loadings ranging from 0.64 to 0.91. The item-total correlations exceeding 0.64 and the internal consistency coefficients of Cronbach's Alpha = 0.97 and McDonald's Omega = 0.98 demonstrate a high level of reliability. This structure was further tested through Confirmatory Factor Analysis (CFA) conducted on a separate sample of 229 participants. The CFA results showed excellent model fit, with fit indices of CFI = 0.996, TLI = 0.996, RMSEA = 0.012, and SRMR = 0.060. Overall, the findings indicate that the Spiritual Healing Orientations Scale is a valid, reliable, and unidimensional measurement instrument.

Keywords: Psychology of Religion, Spirituality, New Age Beliefs, Healing, Spiritual Healing.

GİRİŞ

Günümüzde şifa kavramı, yalnızca bedensel iyileşmeyle sınırlı olmayan; bununla birlikte bireyin benliğini yeniden yapılandırma, içsel uyum sağlama ve yaşama anlam katma süreçlerini de içeren çok yönlü bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Şifa kavramının bu çok yönlü ve kişiselleşen yapısı, geleneksel dinî aidiyetlerden ziyade bireysel anlam arayışını ve deneyimi merkeze alan New Age inanç ve uygulamalarının son yıllarda daha fazla görünürlük kazanmasına zemin hazırlamıştır. New Age spiritüelliğinin şifa odaklı doğasını açık biçimde ortaya koyan Heelas'a göre bu anlayış, "dünyayı iyileştirmek, kapitalist iş yerinin hastalıklarını iyileştirmek, kişiyi iyileştirmek, hastalığı ve rahatsızlığı iyileştirmek" gibi kapsamlı bir iyileştirme amacına hizmet etmektedir (Heelas, 1996, 81). Bu amacı gerçekleştirmek üzere Batı ezoterizmi, Doğu mistisizmi, modern bilim ve modern psikolojiden unsurlar taşıyan New Age inanç ve uygulamaları; bir yandan terapötik ve ruhsal dönüşüme aracılık ederken, diğer yandan geleneksel spiritüel öğretilerle modern yaşam arasında köprü kurarak alternatif bir dünya görüşü sunmaktadır. Böylece yeni bir şifa anlayışı ile ezoterizm, okültizm, astroloji, parapsikoloji, alternatif tıp, hümanist psikolojinin uzantıları ve Doğu düşüncesini bir araya getiren, çok katmanlı bir inanç ve pratikler bütünü ortaya çıkmaktadır (Kyle, 1995).

Spiritüel şifa yönelimlerinde merkezi bir rol oynayan New Age kavramı, her ne kadar farklı grup ve kimlikleri kapsayan bir "şemsiye terim" olarak kullanılsa da (York, 1995), bu kavramın tanımlanmasına ilişkin tam bir uzlaşma bulunmamaktadır. Bununla birlikte, New Age olgusu, kişisel gelişim ve sağlıklı yaşamı merkeze alan çağdaş bir spiritüel hareket olarak değerlendirilmektedir (Kirman, 2022). Esasen, kavramın tanımlanmasındaki belirsizlik, literatürde farklı terimlerle ifade edilen geniş bir kavramsal çeşitliliğe neden olmuştur (Watts, 2022). Bu durum, New Age inanç ve uygulamalarına dayalı spiritüel şifa eğilimlerinin bünyesinde çok katmanlı ve eklektik çeşitli içerik alanlarını barındırmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre öz-spiritüellik (self-spirituality) ve kişisel gelişim teması bireyin kutsal olanla doğrudan ilişki kurmasına; meditasyon, yoga, farkındalık gibi pratikler ile içsel potansiyelini keşfetmesine atf yapar (Heelas, 1996; Sutcliffe, 2003). Alternatif şifa ve enerji uygulamaları, bedensel ve ruhsal olarak çeşitli yöntemlerle iyileşme veya iyi hissetme hâlinin bütüncül biçimde desteklenmesini hedefler (York, 1995; Hanegraaff, 1996; Sutcliffe, 2003). Parapsikoloji ve kozmik bilgiye (astroloji vb.) dayalı pratikler ise, bireyin evrenle ilişkisini anlamlandırmasına ve geleceğe ilişkin kaygılarına kendisini tatmin edici cevaplar bulmasına katkı sunar (Hanegraaff, 1996; York, 1995). Bunların dışında, zihin ötesi deneyimler (telepati, trans, aile dizimi gibi) ve ritüelistik-duyusal pratikler (tütsü, mum, spiritüel müzikler vb.) de spiritüel şifa deneyiminin bir parçası olarak görülmektedir. Bu içeriklerin her birinde ortak olan nokta bireyin kendisinin merkezi bir konumda olması ve farklı alanlardan elde edilen pratikleri deneyimleme yolu ile şifaya (iyileşmeye) ulaşma arayışıdır. Böyle bir spiritüel paradigma içinde şifa kavramı, bireyin fiziksel, zihinsel ve ruhsal iyilik hâlini yeniden inşa etme çabasını ifade etmekte ve bu yönüyle yalnızca tıbbi değil, aynı zamanda varoluşsal ve psikolojik bir dönüşüm anlamı taşımaktadır.

Türkiye'de son yıllarda hem bireysel hem de sosyal etki alanını genişletmesi sebebiyle New Age spiritüelliği, dikkat çekici biçimde giderek daha fazla akademik araştırmaya konu olmaktadır. Mevcut literatürde nitel araştırmalar ağırlıkta olmakla birlikte, nicel ve karma desenli çalışmalara da rastlanmaktadır. Ancak söz konusu yönelimlerin düzeyini ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmalarının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Yurt dışı literatürde Granqvist ve Hagekull (2001) tarafından geliştirilen *The New Age Orientation Scale/NAOS* (New Age Yönelim Ölçeği) oldukça dikkat çekmektedir. Bu ölçek; ezoterik ve kehanet temelli inançlar (ör. telepati, rüya yorumu), spiritüel pratikler (ör. meditasyon, sezgi) ve alternatif şifa yaklaşımlarını (ör. kristaller, reiki) kapsayan tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Benzer şekilde Höllinger ve Smith'in (2002) çalışmasında, New Age spiritüelliğine özgü pratikleri tespit etmek amacıyla geliştirilen *New Age Activities Scale* (New Age Aktiviteleri Ölçeği) ezoterik öngörü yöntemleri, bedensel-spiritüel teknikler ve alternatif şifa uygulamalarını içeren bir ölçektir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla yurt içi literatürdeki ilk çalışma, Kaya ve Aydın (2013) tarafından geliştirilen "Yeni Çağ İnançları Ölçeği"dir. Bu ölçek, "Eski Halk İnançları ve Geleceği Tahmin Etme", "Ruhsal Güçler ve Psikik Güçler" ile "İyileştirici Nesne ve Yöntemler" olmak üzere üç boyutta yapılandırılmıştır. Bununla birlikte, ölçeğin bazı maddelerinde New Age spiritüelliği kapsamında değerlendirilemeyecek batıl inançlara da yer verilmiş olması, kapsam geçerliği açısından tartışmalıdır. Bu durum, ölçeğin yalnızca New Age inanç ve uygulamalarını ölçme yeterliliği konusunda metodolojik bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde, Gür'ün (2020) sıralı karma desenle yürüttüğü yüksek lisans tezinde hem İslami ritüellere (ör. dua, zikir) hem de meditasyon, yoga ve nefes çalışmaları gibi New Age uygulamalarına aynı kategoride yer verilmesi, kavramsal ayırımı yeterince netleştirilememesine neden olmaktadır. Oysa kurumsal dinî pratikler ile bireysel spiritüel ritüeller farklı bağlamlara dayanmaktadır. Bu nedenle dinî ve spiritüel kavramların birbirinden ayrıştırılarak değerlendirilmesi, ölçüm araçlarının teorik tutarlılığı açısından önem taşımaktadır.

Literatürde yer alan yerli ölçekler, spiritüel yönelimleri batıl inançlarla aynı kategoride ele alması nedeniyle kavramsal tutarlılık bakımından eleştiriye açıktır. Öte yandan, Batı merkezli olarak geliştirilen ölçeklerin erken tarihli olması ve kültürel aktarım sürecinde yaşanan uyumsuzluklar, bu araçların Türkiye bağlamında geçerliliğini ve işlevselliğini sınırlamaktadır. Bu durum, bireylerin spiritüel şifa yönelimlerini Türkiye bağlamına özgü, nesnel ve güvenilir bir şekilde değerlendirebilecek kuramsal temeli güçlü bir ölçme aracına ihtiyaç olduğunu teyit edicidir.

Bu çalışmanın temel amacı, geleneksel inanç sistemlerinin dışında konumlanan ve son yıllarda belirgin bir görünürlük kazanan spiritüel şifa yönelimlerini ölçmeye yönelik, geçerliliği ve güvenirliliği sağlanmış, kuramsal temeli sağlam bir ölçme aracı geliştirmektir. Böyle bir aracın geliştirilmesi, spiritüel şifa olgusunun nesnel, karşılaştırılabilir ve ampirik verilere dayalı olarak incelenmesine olanak tanıyacak ve sosyal bilimler literatürüne özgün ve önemli bir katkı sunacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Spiritüellik

Roof'a göre (1999), spiritüellik bireyin anlam, kutsal ve bütünlük arayışıyla şekillenen, genellikle kurumsal dinin sınırları dışında gerçekleşen kişisel ve içsel bir yolculuktur. Roof, spiritüelliği "kişisel anlam ve bütünlüğe ulaşma arayışı" olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte spiritüellik kavramının farklı bakış açılarıyla ele alındığı; bu bağlamda hem geleneksel teistik din anlayışları içinde hem de daha seküler ve senkretik yapılar çerçevesinde kavramsallaştırıldığı görülmektedir (Altınlı-Macić, 2017; Bash, 2004; Oh - Sarkasian, 2012; Ok, 2024).

Spiritüellik kavramının çok katmanlı yapısı, onun hem bireysel hem de kültürel bağlamlarda farklı biçimlerde yorumlanmasına zemin hazırlamaktadır. Dindarlık kurumsal dinin bireysel ve içsel biçimde yaşanması olarak tanımlanabilirken, maneviyat ise hem bu yapı içinde hem de herhangi bir dinî aidiyet olmaksızın ortaya çıkabilir. Bu nedenle dindarlık ve maneviyat kimi zaman birlikte, kimi zaman da birbirinden bağımsız olarak var olabilir (Yapıcı, 2011; Zinnbauer vd., 1997, 561).

Heelas ve Woodhead (2005), geleneksel dini kurumsal otoriteye, spiritüelliği ise bireyin içsel deneyimine dayalı olarak karşıt eksenlerde konumlandırmıştır (Heelas, 1996; Koenig, 2009). Ancak daha sonra Woodhead (2011), bu ayrımın mutlak olmadığını ve geleneksel dinlerde de spiritüel öğelerin yeniden şekillenebileceğini belirtmiştir (Woodhead, 2011; Kaufman, 2023). Bu nedenle spiritüellik, din ve sekülerlik arasındaki sınırları bulanıklaştıran özgün bir alan olarak değerlendirilmektedir (Huss, 2014; Rose, 2001).

Modern bağlamda "spiritüellik" kavramı, New Age düşüncesiyle birlikte bireysel deneyim, şifa arayışı ve öznel anlam üretimi ekseninde yeniden şekillenmiştir. Literatürde "alternatif", "holistik" ve "çağdaş" spiritüellik gibi çeşitli biçimlerde ele alınan bu olgu, geleneksel dinî yapılardan ayrılarak bireysel bir maneviyat anlayışına gönderme yapmaktadır (Sutcliffe - Bowman, 2000; Heelas - Woodhead, 2005; Watts, 2022).

Türk akademisinde spiritüellik kavramı çoğunlukla "maneviyat" ya da "ruhsallık" terimleriyle karşılanmaktadır (Altınlı Macić, 2017). Dahası din ve maneviyat kavramlarının gerek akademik yazında gerek gündelik dilde sıklıkla birbirine karıştığını, bu nedenle toplumsal bilinçte her iki kavramın sınırlarının açık seçik tefrik edilerek tanımlanmasının zor olduğunu söylemek gerekir (Şendağ, 2022). Türkiye'de "spiritüel" terimi Batı'daki çağrışımına yani ruhsallığa daha yakın bir muhtevaya sahipken, "maneviyat" kelimesi daha çok dinî içerikle bütünleşmiş bir anlam taşımaktadır (Düzgüner, 2013; Sevinç vd., 2015). Bununla birlikte özellikle akademik kullanımda maneviyat olgusunun her geçen gün spiritüel oluş/hâl anlamı kazandığı görülmektedir. Esasen bu da akademisyenlerin dinî tutum ve davranışlarına göre farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmalar, Türkiye'de spiritüel yönelimlerin kurumsal dine mesafeli olmakla birlikte Tanrı inancını sürdüren bireyler (Cengiz vd., 2021) ile dinî aidiyetlerini korurken özellikle "iyileşme" temelli gerekçelerle çeşitli spiritüel pratiklere yönelen bireyler (Demiryürek, 2024) olmak üzere iki grupta toplanabileceğini göstermektedir. Düzgüner'e göre (2013, 235) Türkiye'de "dindar olmayan ancak spiritüel olan" bireylerin oranı Batı toplumlarına kıyasla oldukça düşük olmakla birlikte, Yapıcı (2020, 34) salt maneviyatçılık olarak tanımladığı bu eğilimin özellikle 2010'lu yıllardan sonra belirginleştiğini belirtmektedir.

1.2. New Age Spiritüelliği

New Age spiritüelliği; Yoga, Zen, Gnostisizm, Hinduizm, reenkarnasyon, karma, astroloji, Teosofi, Taoizm, animizm, Sufizm ve paganizm gibi çeşitli öğreti ve pratikleri bünyesinde barındırır. Ayrıca medyumluk ve öte dünya ile temas gibi paranormal deneyimlere; alternatif tıp, ekolojik yaşam ve UFO inançları gibi seküler alanlara da uzanır. Bu geniş yapısı nedeniyle Batı literatüründe "kendi dinini kendin yap", "seç ve karıştır dini", "ruhsal süpermarket" ve "à la carte dini" gibi kavramlarla tanımlanmıştır (Aupers - Houtman, 2006, 201).

Kurumsal otoriteye dayanmayan eklektik yapısı nedeniyle tanımlanması güç olan New Age inanç ve pratikleri, çeşitli kavramlarla açıklanmaktadır. Bu bağlamda New Age; self-spiritüel, eklektik, senkretik, holistik, bireysel deneyime dayalı, perennialist ve palenjiyalist özellikler taşır. Bu kavramlar, bu çalışmada geliştirilen Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'ndeki şifa uygulamalarının epistemolojik temelini oluşturmaktadır.

New Age düşüncesinin merkezinde yer alan self-spirituality, bireyin ilahi özü kendi içinde araması ve benliğini kutsal kabul etmesi fikrine dayanır (Heelas, 1996). Bu yaklaşım, bireysel gelişimin önünde engel olarak gördüğü geleneksel yapıların dışına çıkarak, otantik benliğe ulaşmayı hedefler. Anlam, dışsal otoritelerden ziyade bireyin içsel deneyiminde yer alır (Heelas, 1996).

New Age düşüncesinde Tanrı anlayışı, geleneksel dinlerden farklı olarak Tanrı'yı evrende içkin ve deneyimlenebilir bir bilinç ya da enerji olarak ele alır (Loov, 2024). Bu yaklaşım, bireyin ilahi benliğiyle bağlantı kurarak Tanrı ile bütünleşmesini hedefler ve holistik, panteist bir perspektif sunar (Kyle, 1995; Collins, 1998; Arslan, 2006). Bu anlayış, yalnızca birey-Tanrı ilişkisini değil; insan, doğa, beden ve zihin arasındaki sınırları da yeniden tanımlar. Tüm varlık düzlemleri bir bütünün parçaları olarak görülür; doğa kutsal kabul edilir ve çevresel duyarlılık temel bir değer hâline gelir (Hanegraaff, 1998). Bu bağlamda dünya canlı ve kutsal görülür, bireyden doğayla uyumlu bir yaşam beklenir; vejetaryenlik, organik tarım ve doğal üretim bu anlayışın yansımalarıdır (Aydın, 2025)

New Age spiritüelliği, tüm inanç sistemlerinin aynı evrensel hakikati taşıdığını savunan perennialist bir anlayışa dayanır (Aupers - Houtman, 2006). Bu yaklaşım, bireyin farklı dinî geleneklerden unsurlar seçerek kişisel bir maneviyat oluşturmasını teşvik

eder. Dinî ritüel ve kavramların bireysel deneyime göre yeniden yapılandırılması “brikolaj” olarak adlandırılır (Heelas, 1996). Bu süreçte psikolojik, ezoterik ve terapötik öğeler harmanlanarak kişisel bir inanç sistemi geliştirilir (Aupers - Houtman, 2006). New Age, eklektik yapısıyla bireyin çeşitli inanç, ritüel ve teknikleri bir araya getirerek özgün bir manevi kimlik oluşturmaya olanak tanır (Collins, 1998); bu durum katalogdan seçim yapmaya benzetilmektedir.

Bununla birlikte Sutcliffe’e göre (2009, 466), New Age, organize bir hareketten ziyade bireysel “arayışlar” ve “arayan tutumu”nun şekillendirdiği alternatif spiritüel uygulamalar ağıdır. Bu arayışlar, merkezi ve örgütlü yapıya sahip Yeni Dini Hareketler ile bireysel ve hibrit New Age inanışlarının ortak temelini oluşturur. Psikolojik açıdan her iki yapı da bireyin mistik ve metafizik anlam arayışından beslenir ve bireyi bu hareketlere yönlendirir. Dolayısıyla her iki oluşum da modern bireyin manevi boşluğuna alternatif anlam dünyaları sunarken, bireysel arayışı temel motivasyon olarak barındırır (Köse, 2017; Kızılgöçer, 2019; Ahmedi, 2022).

Demiryürek’e göre (2024, 102), Türkiye’de New Age spiritüelliği Batı’daki “spiritüel ama dindar değil” anlayışından farklı olarak İslam’la eklenen bir yapı sergiler. 2000’li yıllardan itibaren modern spiritüellik, beyaz yakalı orta sınıfın kişisel gelişim ve sağlık odaklı arayışlarıyla görünürlük kazanmıştır. Bu süreçte yaşam koçluğu, terapi ve danışmanlık öne çıkarken, New Age spiritüelliği “sağlıklı yaşam” söylemiyle *wellness* endüstrisine entegre olmuştur (Cengiz, 2021). 2023’te 6,3 trilyon dolara ulaşan küresel *wellness* sektörü bireyleri tamamlayıcı uygulamalara yönlendirirken, pandemi dijital spiritüel içeriklerin yaygınlaşmasını hızlandırmıştır (Global Wellness Institute, 2024).

Son yıllarda sosyal medya, New Age spiritüelliğinin yaygınlaşmasında temel bir araç hâline gelmiş; bireylerin şifa ve kendini gerçekleştirme temaları etrafında hem tüketici hem de uygulayıcı rollerini üstlenmesine imkân tanımıştır (Pınarbaşı, 2021; Bahadır - Çapcıoğlu, 2024). Dijital platformlar, reiki, theta healing, access bars, biyoenerji ve EFT gibi uygulamaları içeren bir “şifa pazarı” oluşturmuş; bu pratikler zamanla popüler kültürün parçası hâline gelmiştir (Paker, 2011; Yalvaç Arıcı, 2021). Bu süreçte bazı dizi ve filmler (Zeytin Ağacı, Arayış gibi) New Age uygulamalarını geniş kitlelere tanıtmıştır (Demiryürek, 2024; Yörük, 2025). Carrette ve King’e göre (2005), bu yaygınlaşma “ticarileştirilmiş spiritüellik” olarak tanımlanmaktadır.

1.3. İçerik ve Güdülenme Bakımından New Age Spiritüelliğinde Şifa Anlayışı

New Age spiritüelliğine yönelişte temel motivasyon, bireyin iyileşme ve iyi olma arzusudur. Bu arayış; fiziksel, duygusal ve psikolojik sorunları aşma, yaşamı anlamlandırma ve kendini daha iyi hissetme isteğiyle ilişkilidir (Heelas, 1996, 81). Öğretisel bir bağlılıktan çok, şifa odaklı bu yönelim, dindar ya da seküler fark etmeksizin geniş bir kitleye hitap eder. Özellikle kent yaşamında hissedilen yalnızlık, aidiyet eksikliği ve mutsuzluk gibi faktörler de bu spiritüel arayışı güçlendirmektedir (Cengiz, 2021, 168). “İyi hissetme” deneyimi ise bu sürecin hem amacı hem de temel motivasyon kaynağı olarak öne çıkar (Shu-Chuan Chen, 2013, 240).

Spiritüel şifa eğilimlerinin epistemolojik arka planında, bireyin iç dünyasını kutsalın mekânı olarak gören bir maneviyat anlayışı yer alır. Geç dönem Yeni Düşünce, Jungculuk ile Hümanistik ve Transpersonal Psikoloji, kutsalı aşkın bir varlıkta değil bireyin öznel deneyiminde arayan bir yaklaşım sunar (Hammer, 2001). Jung’un arketipler ve içsel dönüşüm odaklı yaklaşımı da bu yapıyı destekleyerek, bireyin içsel benliğini keşfetmesini temel bir değer olarak öne çıkarır (Heelas, 1996).

New Age spiritüelliğinde fiziksel rahatsızlıklar çoğu zaman bireyin ruhsal ya da psikolojik dengesizliklerinin yansıması olarak görülür; hastalık, içsel gelişim için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir (Hanegraaff, 1999; Koch, 2015). Bu bağlamda uygulanan alternatif ve tamamlayıcı şifa yöntemleri; zihin–beden tıbbi, bitkisel ürünler, beden temelli terapiler, enerji terapileri ve geleneksel şifacılar gibi geniş bir yelpazeye yayılmakta ve tıbbi, dinî, ideolojik alanların kesişiminde konumlanmaktadır (Koch, 2015).

Spiritüel şifada merkezi olan “enerji” kavramı, esnek ve belirsiz yapısıyla farklı bağlamlarda anlam kazanarak çeşitli uygulamalara entegre edilebilmektedir. Bu yönüyle enerji, farklı kültürel ve geleneksel unsurları birleştiren bütüncü bir işlev görür (Mikaelsson, 2014). Öte yandan bazı uygulamalar, kapitalist sistemin “doğallık” söylemi üzerinden ticarileşerek şifayı bireysel bir arayışın ötesinde kültürel ve ekonomik dinamiklerle şekillenen bir deneyime dönüştürmektedir (Ersoy, 2014).

2. YÖNTEM

2.1. Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği Hazırlama Süreci

New Age spiritüelliğinde şifa, yalnızca fiziksel iyileşme değil; bireyin anlam bulması, içsel bütünlüğünü sağlaması, travmalarından arınması ve kutsalla bağ kurmasıyla ilişkilidir. Bu nedenle tematik çeşitliliğe rağmen spiritüel pratiklerin özünde bütünsel bir şifa deneyimi sunduğu söylenebilir (Hammer, 2001; Mikaelsson, 2014). Bu eklektik ve deneyim temelli yapıda, bireyin içsel potansiyelini keşfetmesi, iyileşmesi ve evrenle bütünleşen bir anlam kurması hedeflenir. Her ne kadar çok bileşenli olsa da araştırmalar bu yönelimlerin temelde şifa arayışında birleştiğini göstermektedir (Heelas, 1996; Hanegraaff, 1999; Cengiz, 2021).

Bu çalışmada bireylerin çağdaş spiritüel şifa pratiklerine yönelimlerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda ölçeğin her bir maddesi, spiritüel şifa yönelimlerine temel teşkil eden unsurları (öz-spiritüellik ve kişisel gelişim, alternatif şifa ve enerji uygulamaları, parapsikolojik–kozmetik inançlar ile zihin ötesi ve ritüelistik-duygusal pratikler gibi) yansıtabilecek şekilde tasarlanmıştır. Böylece bireylerin söz konusu inanç ve pratiklere yönelim düzeylerinin etkili biçimde ölçülmesi hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda araştırmada literatür, sosyal medya içerikleri, katılımcı gözlemler ve bireysel görüşmeler analiz edilerek 45 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Din psikolojisi, psikoloji, ölçme değerlendirme ve Türk Dili ve Edebiyatı uzmanlarının görüşleriyle bu havuz 33 maddeye indirilmiştir. Ardından 30 kişilik, hedef örnekleme demografik olarak benzer bir grupta pilot uygulama

yapılmış ve geri bildirimlere göre düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. İçerik tekrarı, anlamsal örtüşme ve düşük anlaşılabilirlik içeren yedi madde çıkarılarak ölçeğin dilsel açıklığı ve yapısal uygunluğu artırılmış, form 26 maddelik son hâlini almıştır.

Oluşturulan ölçeğin açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu belirlenmiş; faktör yükü düşük olan üç madde çıkarılmıştır. Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği, tümü olumlu ifadelerden oluşan 23 maddelik beşli Likert tipindedir. Katılımcılar ifadeleri “Kesinlikle Katılıyorum” (5) ile “Kesinlikle Katılmıyorum” (1) arasında derecelendirmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 23 ile 115 arasında değişmekte (ortalama = 69) olup, puan arttıkça spiritüel şifa yöneliminin arttığı varsayılmaktadır.

2.2. Araştırma Modeli

Bu araştırma, spiritüel şifa yönelimlerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir psikometrik araç geliştirmeyi amaçlayan nicel bir çalışmadır. Süreçte ölçek geliştirme temelli betimsel tarama modeli kullanılmış; bu model bireylerin inanç, tutum ve yönelimlerine ilişkin verilerin sistematik olarak toplanmasını sağlar. Elde edilen verilerle ölçeğin yapısal geçerliliği ve güvenirliliği incelenmiş, psikometrik yeterliliği istatistiksel analizlerle test edilmiştir.

2.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini, 2025 yılı içerisinde Ankara ilinin çeşitli ilçelerinde ikamet eden bireyler oluşturmaktadır. Örneklem grubu, kolayda örnekleme (convenience sampling) tekniği ile belirlenmiştir. Bu teknik, araştırmaya gönüllü katılım gösteren ve ulaşımına açık bireylerin çalışmaya dâhil edilmesine dayanmaktadır (Yıldırım - Şimşek, 2021).

Araştırma, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 19.08.2024 tarih ve 128004 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuş ve bu doğrultuda yürütülmüş ve katılımcı onamı alınmıştır. Çalışma kapsamında iki ayrı örneklem kullanılmıştır. İlk örneklem, ölçeğin faktör yapısını keşfetmek amacıyla gerçekleştirilen Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) için; ikinci örneklem ise elde edilen yapının doğrulanması amacıyla yürütülen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için toplanmıştır.

Birinci örneklem (n = 408) AFA uygulaması için toplanan toplam 425 katılımcıdan oluşan verilerden, birey uyum indeksleri hesaplanarak rastgele ve tutarsız yanıt verenlerin ayıklanmasıyla elde edilmiştir. Tutarsız yanıt veren bireylerin belirlenmesinde Lz indeksi kullanılmıştır (Drasgow vd., 1985). Daha önceki araştırmalar göz önünde bulundurularak Lz < -2 eşik değeri tutarsız yanıt verenlerle ilgili olarak çıkarma kriteri olarak alınmıştır. Bu kapsamda 17 gözlem veri setinden çıkarılmıştır. Katılımcılar Altındağ, Beypazarı, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Nallıhan, Pursaklar, Sincan ve Yenimahalle ilçelerinde ikamet etmektedir.

İkinci örneklem (n = 229) ise DFA uygulaması için toplanan 252 katılımcıdan birey uyum indeksleri aracılığıyla temizlenmiş verilerden oluşmaktadır. Bu katılımcılar Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinde yaşamaktadır. Veri temizleme süreci sonrası analizlerde kullanılan toplam katılımcı sayısı 637 olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada kullanılan her iki örnekleme ait demografik özellikler Tablo 1’de ayrıntılı olarak sunulmuştur. Tablo 1, AFA ve DFA kapsamında elde edilen örneklemlere ilişkin cinsiyet, yaş ve eğitim durumu gibi temel sosyodemografik değişkenleri kapsamaktadır. Cinsiyet dağılımına bakıldığında, AFA örnekleminde kadın oranı %55.9 iken, DFA örnekleminde bu oran %70,3’tür. Eğitim düzeyi açısından her iki grupta lisans mezunlarının oranı yüksek olmakla birlikte, AFA örnekleminde lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcı oranı (%12.7) DFA örnekleminde (%8.7) göre daha yüksektir. Yaş dağılımı bakımından, AFA örnekleminde katılımcıların yaşları 18- 65 ve üzeri arasında değişmekte olup yaş ortalaması 37.2 (SS = 12.16) olarak hesaplanmıştır. DFA örnekleminde ise katılımcılar daha çok 25–44 yaş aralığında yoğunlaşmakta olup yaş ortalaması 34.8 (SS = 9.74) olarak bulunmuştur.

Tablo 1: AFA / DFA Uygulanan Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	I. Örneklem (n=408)		II. Örneklem (n=229)	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet				
Kadın	228	55.9	161	70.3
Erkek	180	44.1	68	29.7
Yaş				
18-24	65	15.9	27	11.8
25-34	115	28.2	88	38.4
35-44	138	33.8	89	38.9
45-54	55	13.5	24	10.5
55-64	18	4.4	1	0,4
65 ve üstü	17	4.2	0	0
Eğitim				
İlköğretim	5	1.2	1	0,4
Lise	74	18.1	48	21.0
Lisans	277	67.9	160	69.9
Lisansüstü	52	12.7	20	8.7

İki örneklem arasında cinsiyet ve yaş dağılımı bakımından gözlenen bu farklılıklar, veri toplama dönemindeki gönüllü katılım farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Ancak DFA bulgularında modelin yapısal uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeylerde olması, ölçeğin yapısal tutarlılığının demografik değişkenlerden bağımsız olarak korunduğunu göstermektedir.

2.4. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Bu çalışmada veriler, 15 Ekim 2024 ile 20 Mart 2025 tarihleri arasında Google Formlar aracılığıyla çevrimiçi ortamda, anonim ve gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılara sunulan onam formunda araştırmanın amacı, gizlilik ilkeleri ve katılım koşulları hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, ayrıca araştırmacının e-posta adresi paylaşılmıştır.

Veri toplama sürecinde iki temel araç kullanılmıştır. İlki, katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi vb.) belirlemeye yönelik soruların yer aldığı bir bilgi formudur. Diğeri ise araştırma kapsamında geliştirilen Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'dir. Ölçek, teorik temelleri New Age spiritüelliği çerçevesinde oluşturulmuş toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin tüm maddeleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Maddeler, katılımcıların ifadeleriyle örtüşecek şekilde açık ve anlaşılır biçimde yapılandırılmıştır. Ölçek, 5'li Likert tipi bir yapıdadır (1 = Kesinlikle Katılmıyorum, 5 = Kesinlikle Katılıyorum) ve tek boyutlu bir yapıyı ölçmektedir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Verilerin Çözümlemesi

İlk olarak uzman görüşleri değerlendirilmiştir. Sonrasında ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA ile ölçeğin temel faktör yapısı keşfedilmiş, DFA ile bu yapının veriyel ne ölçüde örtüştüğü test edilmiştir.

Ölçeğin güvenirliliğinin test edilmesi amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık değerleri hesaplanmış, alt üst %27 grup ayırt ediciliğinin kontrol edilmesi amacıyla bağımsız gruplara t testi yapılmıştır.

Madde ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla, ölçeğin ilk halindeki 26 maddenin toplam puanlarına göre %27'lik alt ve %27'lik üst gruplar oluşturulmuş ve her bir madde için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analizler göstermiştir ki, m1 maddesi üst ve alt grup ortalamaları açısından anlamlı fark göstermemiştir ($t = 0.479$, $p = 0.632$), ayrıca m25 ve m26 maddeleri arasındaki farklar göreceli olarak düşük olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 5.341$ ve 5.801 , $p < 0.001$). Kalan 23 madde için ise üst grup ortalamaları alt grup ortalamalarından belirgin biçimde yüksek bulunmuş ve tüm farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($t = 18.609-38.155$, $p < 0.001$). Örneğin, m2 maddesi için üst grup ortalaması 4.40, alt grup ortalaması 1.59'dur. Bu sonuçlar, ölçekte yer alan 23 maddenin yüksek ayırt ediciliğe sahip olduğunu ve ölçeğin katılımcıları düşük ve yüksek performanslı gruplar arasında net bir şekilde ayırt edebildiğini göstermektedir. Üst-alt %27'lik grup karşılaştırması, ölçeğin ayırt edicilik geçerliliğini destekleyen güçlü bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Ölçeğin ölçüt geçerliliğinin kontrol edilmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyonuna bakılmıştır. Araştırmada veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler SPSS 24 ve AMOS 24 paket programları aracılığıyla bilgisayar ortamında çözümlenmiştir.

3.2. Verilerin Analizi

Geçerlik, ölçeğin geliştirilme amacına uygun olarak ilgili özelliği ne derece doğru ölçtüğünü ifade eder. Bu doğrultuda geçerliği değerlendirmek ve sağlamak amacıyla çeşitli yöntemler kullanılmaktadır.

Bu çalışmada, geliştirilen Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin geçerliği iki aşamalı olarak incelenmiştir. İlk aşamada, kapsam geçerliğini değerlendirmek amacıyla alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuş ve madde kapsamı ile ifadelerle ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. İkinci aşamada ise yapı geçerliğini test etmek üzere faktör analizi ile test edilmiştir.

3.3. Yapı Geçerliliği

AFA uygulanmadan önce, verilerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ile Bartlett's Test of Sphericity (küresellik testi) uygulanmıştır. Bu testler, veri setindeki değişkenlerin faktör analize uygun bir yapıya sahip olup olmadığını belirlemek için temel ön koşullar olarak kabul edilmektedir.

Analiz sonucunda, Tablo 2'de verilen KMO değeri 0,97 olarak bulunmuştur. Bu değer, örneklem büyüklüğünün faktör analizine son derece elverişli olduğunu ve değişkenler arasında yüksek düzeyde ortak varyans bulunduğunu göstermektedir. KMO değerinin 0,97 olması, örneklem mükemmel düzeyde yeterli olduğunu göstermektedir (Tabachnick-Fidell, 2013).

Tablo 2: Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin KMO and Bartlett's testi Bulguları		
Test		Statistic
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	12608,57
	df	325
	P	0
KMO		0,97

Ayrıca, Bartlett's Test of Sphericity sonucunda $\chi^2 = 12608.57$, $df = 325$ ve $p < 0,001$ değerleri elde edilmiştir. Bu sonuç, korelasyon matrisi ile birim matris arasında anlamlı bir fark olduğunu ve değişkenler arasında faktör analizi yapılmasına olanak sağlayacak düzeyde ilişki bulunduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, veriler arasında anlamlı korelasyonların varlığı, faktör analizinin uygulanabilirliğini teyit etmektedir. Tablo 2'de verilen KMO ve Bartlett test bulguları doğrultusunda, veri setinin faktör analizine uygun olduğu kabul edilmiş ve Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) aşamasına geçilmiştir.

3.4. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Bulguları

Ölçeğin faktör yapısını keşfetmek amacıyla, herhangi bir döndürme işlemi uygulanmadan AFA analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinin temel amacı, ölçekte yer alan maddelerin altında yatan gizil yapıyı belirlemektir. Bu doğrultuda, özdeğerlerin dağılımını görselleştiren Şekil 1'de verilen Cattell'in Yamaç Grafiği incelenmiştir.

Şekil 1'de sunulan Scree Plot grafiği incelendiğinde, ilk üç faktörün özdeğerlerinin sırasıyla 16,02; 2,23 ve 1,70 olduğu ve 1'in üzerinde değer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte, birinci faktörün özdeğerinin diğer faktörlere kıyasla belirgin biçimde yüksek olduğu ve ikinci faktöre geçişte keskin bir düşüşün meydana geldiği gözlenmektedir. Bu durum, veri setinde baskın tek bir faktörün varlığına işaret etmektedir.

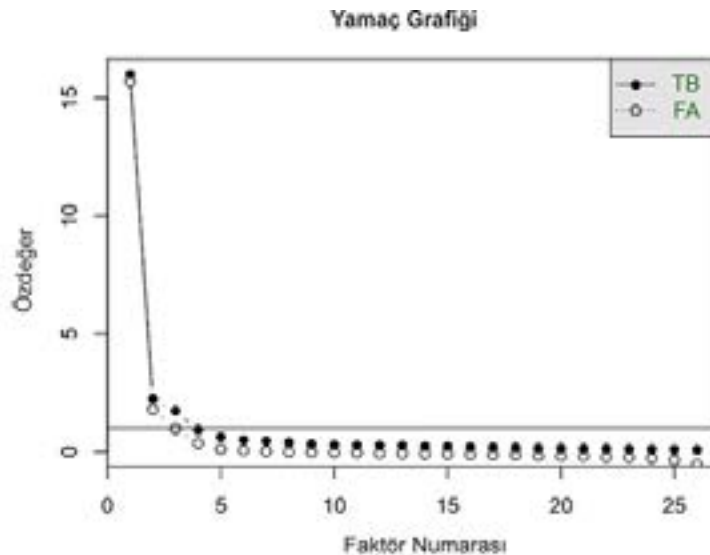
Her ne kadar özdeğeri 1'in üzerinde olan başka faktörler de bulunsa da, ikinci faktörden itibaren özdeğerlerdeki azalma eğilimi netleşmekte ve bu faktörlerin yapıya anlamlı katkılar sunmadığı anlaşılmaktadır. Grafikteki "dirsek noktası", birinci faktörden sonra oluşmakta; bu da tek faktörlü bir yapının uygun olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin tek boyutlu bir faktör yapısına sahip olduğunu desteklemektedir.

Şekil 1'de sunulan Yamaç Grafiği'nde, özdeğerlerin hızlı bir düşüş gösterdiği ve ardından yatay bir çizgiye yaklaştığı gözlemlenmiştir. Bu grafiğin yorumlanmasında, grafiğin "dirsek" (elbow) noktası sonrasında gelen faktörlerin anlamlı bilgi taşımadığı yorumu yapılır. Grafik incelendiğinde, birinci faktörün ardından grafiğin dirsek yapması tek faktörlü çözümün en uygun yapı olduğuna işaret etmektedir. Kırılma noktası birinci faktörden sonra belirginleşmektedir. Ayrıca birinci özdeğerin ikinci özdeğere oranı (7,2), ölçeğin tek bir faktör ile temsil edilebileceğini göstermektedir. Bu bulguların doğrultusunda ölçeğin tek faktörlü bir yapısı kabul edilmiş ve analizler yürütülmüştür.

Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'ne yönelik gerçekleştirilen AFA sonucunda elde edilen faktör yükleri, madde ortalamaları, standart sapmalar ve düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları Tablo 3'te sunulmuştur. Analiz sonuçları, ölçeğin tek faktörlü bir yapıda anlamlı biçimde yapılandırıldığını göstermektedir.

Faktör analizinde Madde 1, 25 ve 26'nın faktör yükleri (-0,027; 0,241; 0,246) ve düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları (-0,033; 0,255; 0,271) düşük bulunmuştur. Bu durum, maddelerin ölçek yapısıyla uyumlu olmadığını göstermektedir. Literatürde önerilen eşik değerlerin ($\geq 0,30-0,40$) altında kalmaları nedeniyle bu maddelerin çıkarılmasına karar verilmiştir (Clark ve Watson, 2016; Jordan ve Spiess, 2019). Çıkarılan üç madde yalnızca istatistiksel değil, kavramsal açıdan da değerlendirilmiştir. Madde 1 teistik inanç vurgusu nedeniyle, Madde 25 ters yönde ifadesiyle, Madde 26 ise eleştirel içeriğiyle ölçeğin spiritüel şifa yönelimiyle uyum göstermemiştir. Bu maddelerin çıkarılması, ölçeğin istatistiksel tutarlılığını ve kavramsal bütünlüğünü güçlendirerek yapının daha homojen temsilini sağlamıştır.

Geriye kalan 23 maddenin faktör yükleri 0,640 ile 0,912 arasında değişmektedir. Bu değerler, maddelerin tek faktör altında yüksek derecede birleştiğini ve ölçeğin yapısal bütünlüğünü güçlü şekilde desteklediğini göstermektedir. Aynı zamanda, madde-toplam korelasyonları da çoğunlukla 0,70'in üzerinde olup iç tutarlılık açısından oldukça güçlüdür. Sonuç olarak, yapılan AFA bulguları doğrultusunda ölçeğin tek boyutlu ve yüksek iç tutarlılığa sahip bir yapıda olduğu söylenebilir.

Şekil 1. Faktörlere Ait Özdeğerlerin Dağılım Grafiği

Tablo 3: Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'ne Ait AFA Bulguları ve Madde Analizleri

Maddeler	Faktör 1	Ortalama	Standart Sapma	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon	Üst Grup Ortalaması	Alt Grup Ortalaması	t değeri	p
Madde 1*	-0,027	4,150	1,011	-0,033	4,12	4,05	0,48	0,63
Madde 2	0,887	3,135	1,309	0,868	4,40	1,59	38,16	< .001
Madde 3	0,853	2,953	1,338	0,833	4,38	1,55	37,78	< .001
Madde 4	0,866	3,115	1,324	0,850	4,42	1,66	32,28	< .001
Madde 5	0,851	3,417	1,174	0,838	4,40	1,95	24,53	< .001
Madde 6	0,852	3,485	1,190	0,839	4,44	1,99	23,85	< .001
Madde 7	0,828	3,289	1,269	0,814	4,45	1,86	26,94	< .001
Madde 8	0,772	3,566	1,196	0,767	4,42	2,19	18,61	< .001
Madde 9	0,780	3,522	1,220	0,774	4,46	2,20	19,42	< .001
Madde 10	0,801	2,880	1,394	0,787	4,35	1,61	32,93	< .001
Madde 11	0,791	2,936	1,390	0,777	4,34	1,65	30,44	< .001
Madde 12	0,863	3,488	1,194	0,845	4,45	1,95	25,55	< .001
Madde 13	0,910	3,355	1,240	0,893	4,50	1,76	33,64	< .001
Madde 14	0,826	3,051	1,324	0,809	4,34	1,78	26,51	< .001
Madde 15	0,722	2,689	1,242	0,720	3,96	1,56	23,15	< .001
Madde 16	0,893	3,353	1,243	0,873	4,45	1,71	33,53	< .001
Madde 17	0,912	3,250	1,256	0,890	4,43	1,71	33,36	< .001
Madde 18	0,887	3,395	1,234	0,867	4,44	1,75	32,54	< .001
Madde 19	0,729	2,613	1,353	0,726	4,06	1,45	27,88	< .001
Madde 20	0,816	3,304	1,196	0,807	4,34	1,94	22,78	< .001
Madde 21	0,714	2,824	1,320	0,716	4,10	1,73	23,75	< .001
Madde 22	0,640	2,650	1,344	0,648	3,95	1,67	19,56	< .001
Madde 23	0,855	3,382	1,188	0,842	4,40	1,87	26,80	< .001
Madde 24	0,821	3,529	1,220	0,805	4,44	2,05	22,30	< .001
Madde 25*	0,241	3,179	1,304	0,255	3,58	2,56	5,34	< .001
Madde 26*	0,246	2,816	1,110	0,271	3,33	2,39	5,80	< .001

3.5. Yakınsak ve Iraksak Geçerliği

23 maddeden oluşan Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'ne ilişkin açılımlı faktör analizi (AFA) sonucunda elde edilen faktör yükleri, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları, açıklanan varyans yüzdesi, bileşik güvenirlik (CR) ve iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha ve McDonald's Omega) Tablo 4'de sunulmuştur.

AFA sonuçlarına göre maddelerin faktör yükleri 0,635 ile 0,914 arasında değişmektedir. Literatürde faktör yüklerinin 0,50'nin üzerinde olması, maddenin ilgili faktörü temsil etmede yeterli olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, ölçek maddelerinin tek faktörlü yapıyla tutarlı çalıştığını göstermektedir.

Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları, 0,643 ile 0,900 arasında değişmektedir. Özellikle değerlerin çoğunluğunun 0,70'in üzerinde olması, maddelerin toplam puanla yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ve iç tutarlılığın güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçeğin açıklanan toplam varyans yüzdesi %69 olarak hesaplanmıştır. Sosyal bilimlerde bu oranın %50'yi aşması, tek faktörlü yapıların yeterli açıklayıcılığa sahip olduğunu önemli bir göstergesidir.

Ölçeğin iç tutarlılığına yönelik Cronbach Alpha katsayısı 0,98, McDonald's Omega katsayısı ise 0,98 olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin mükemmel düzeyde güvenilir olduğunu ve ölçüm sonuçlarının yüksek tutarlılık taşıdığını göstermektedir. Cronbach Alpha ve Omega katsayılarının 0,90'ın üzerinde olması, yüksek güvenirlik olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 4: AVE-CR, Güvenirlik ve Açıklanan Varyans Yüzdeleri

Faktör	Maddeler	Faktör Yükleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Cronbach Alpha	McDonald's Omega	AVE	CR
Pozitif Tutum	Madde 2	0,891	0,882	%68,70	0,979	0,986	0,68	0,98
	Madde 3	0,858	0,852					
	Madde 4	0,868	0,862					
	Madde 5	0,850	0,833					
	Madde 6	0,851	0,831					
	Madde 7	0,829	0,821					
	Madde 8	0,768	0,750					
	Madde 9	0,780	0,770					
	Madde 10	0,804	0,807					
	Madde 11	0,795	0,797					
	Madde 12	0,863	0,843					
	Madde 13	0,910	0,894					
	Madde 14	0,830	0,829					
	Madde 15	0,719	0,719					
	Madde 16	0,893	0,874					
	Madde 17	0,914	0,900					
	Madde 18	0,887	0,868					
	Madde 19	0,728	0,734					
	Madde 21	0,711	0,719					
	Madde 22	0,635	0,643					
Madde 23	0,853	0,835						
Madde 24	0,819	0,799						

Tüm bu bulgular bir arada ele alındığında, Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin hem yakınsak geçerlik hem de yüksek iç güvenirlik açısından oldukça güçlü psikometrik özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Bu kapsamda ölçek, bireylerin spiritüel şifa yönelimlerini tek boyutlu bir yapı altında geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek nitelikte bir ölçme aracı olarak değerlendirilmektedir.

3.6. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Bulguları

AFA sonucunda Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin tek faktörlü ve 23 maddeden oluşan bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu yapının doğruluğunu test etmek amacıyla, farklı bir örneklem grubundan yeniden veri toplanarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde, model-veri uyum indeksleri şu şekilde bulunmuştur: $\chi^2 = 1026,05$, $df = 230$, $p < 0,001$, $\chi^2/df = 4,46$, CFI = 0,996, TLI = 0,996, RMSEA = 0,012 ve SRMR = 0,060. Bu değerler, önerilen referans aralıklarıyla karşılaştırıldığında, modelin veriyle oldukça iyi uyum sağladığını göstermektedir. Diğer uyum indeksleri olan GFI = 0,995, AGFI = 0,993 ve NFI = 0,995 de kabul edilebilir sınırların üzerindedir. Bu bulgular, ölçeğin 23 maddeli tek faktörlü yapısını doğrulamakta ve puanların bütüncül olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Tablo 5: DFA Model-Veri Uyum İndeksleri

Uyum İndeksi	Referans Değer	DFA Sonucu
χ^2	-	1026,05
Df	-	230
p-value	< 0,05	< 0,001
χ^2/df	< 5	4,46
RMSEA	< 0,07	0,012
SRMR	< 0,07	0,060
GFI	> 0,90	0,995
AGFI	> 0,90	0,993
NFI	> 0,90	0,995
CFI	> 0,92	0,996
TLI	> 0,90	0,996

Not: χ^2 = Ki-kare değeri; *df* = Serbestlik derecesi; *RMSEA* = Root Mean Square Error of Approximation; *SRMR* = Standardized Root Mean Square Residual; *GFI* = Goodness of Fit Index; *AGFI* = Adjusted Goodness of Fit Index; *NFI* = Normed Fit Index; *CFI* = Comparative Fit Index; *TLI* = Tucker-Lewis Index. Tüm değerler, modelin veriyle iyi düzeyde uyum sağladığını göstermektedir.

Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin DFA sonucunda elde edilen faktör yükleri Şekil 2'te görselleştirilmiştir. Şekil 2 incelendiğinde, Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin 23 maddesinin tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve her bir maddenin bu faktörle olan yüklerinin 0,61 ile 0,95 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerler, psikometrik açıdan oldukça güçlü faktör yüklerine işaret etmektedir. Genel kabul gören ölçütlere göre, faktör yüklerinin 0,30'un üzerinde olması anlamlı sayılmakta; 0,50'nin üzerindeki değerler ise yüksek yükleme olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda elde edilen yüklerin tamamının bu eşiklerin oldukça üzerinde olması, ölçek maddelerinin tek faktörü yüksek düzeyde temsil ettiğini göstermektedir.

Faktör yüklerinin büyük çoğunluğunun 0,85'in üzerinde olması, özellikle kavramsal bütünlük ve yapısal tutarlılık açısından ölçeğin içsel geçerliği hakkında önemli ipuçları vermektedir. Ayrıca maddelerin tek faktöre bu denli güçlü biçimde yüklenmesi, ölçeğin ölçtüğü yapının tek boyutlu ve bütüncül bir yapı olduğunu desteklemektedir.

Dolayısıyla yol diyagramı bulguları, DFA sonucunda ulaşılan tek faktörlü yapının sadece model uyum indeksleriyle değil, aynı zamanda madde düzeyinde faktör yükleriyle de doğrulandığını göstermektedir. Bu da Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nden elde edilen puanların anlamlı biçimde tek bir boyut altında toplanabileceğini ve yapısal geçerliğin sağlandığını ortaya koymaktadır.

Tablo 6'da DFA kapsamında alt boyutlar arası korelasyonlar verilmiştir. Tablo 6'ya göre, Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği kapsamında ölçülen yapılar arasında genel olarak orta ile yüksek düzeyde pozitif korelasyonlar bulunmaktadır. Bu durum, maddelerin ölçtüğü alt kavramların birbirleriyle ilişkili ancak ayrıştırılabilir olduğunu göstermektedir ve tek faktörlü model yapısını destekler niteliktedir.

Şekil 2: DFA Yol Diyagramı: Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği'nin Tek Faktörlü Yapısı

Ölçeğin ölçüt geçerliğini sınamak amacıyla Ryff ve Keyes (1995) tarafından geliştirilen ve Olcay İmamoğlu (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile Yapıcı (2006) tarafından geliştirilen Dinin Etkisini Hissetme Ölçeği kullanılmıştır. Tablo 6, bu ölçekler ile Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği (SSYÖ) arasındaki korelasyonları göstermektedir.

	ÖZ	ÇH	HA	KK	Oİ	KG	PIOÖT	DEHÖ	SSYÖ
ÖZ	1	0,683	0,551	0,758	0,725	0,771	0,884	0,092	0,227
ÇH	0,683	1	0,523	0,721	0,612	0,685	0,82	0,089	0,146
HA	0,551	0,523	1	0,557	0,579	0,617	0,735	0,072	0,306
KK	0,758	0,721	0,557	1	0,735	0,776	0,894	0,101	0,207
Oİ	0,725	0,612	0,579	0,735	1	0,74	0,867	0,059	0,256
KG	0,771	0,685	0,617	0,776	0,74	1	0,904	0,085	0,3
PIOÖT	0,884	0,82	0,735	0,894	0,867	0,904	1	0,097	0,282
DEHÖ	0,092	0,089	0,072	0,101	0,059	0,085	0,097	1	-0,103
SSYÖ	0,227	0,146	0,306	0,207	0,256	0,3	0,282	-0,103	1

Not: ÖZ = Özerklik; ÇH = Çevresel Hâkimiyet; HA = Hayat Amacı; KK = Kendini Kabullenme; Oİ = Olumlu İlişkiler; KG = Kişisel Gelişim. PIOÖT: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği; DEHÖ = Dinin Etkisini Hissetme Ölçeği; SSYÖ = Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği. Tablodaki değerler DFA kapsamında elde edilen Pearson korelasyon katsayılarını göstermektedir.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular, ölçeğin hem psikolojik iyi oluşla pozitif hem de dinî etki hissiyle ters yönlü ilişki göstermesi bakımından kuramsal beklentilerle tutarlı olup, ölçüt geçerliğini desteklemektedir. Ölçeğin son haline ait 23 madde Tablo 7'de verilmiştir.

Madde No	Madde İçeriği
1	Spiritüel inanç ve uygulamalara (yoga, nefes terapisi, mindfulness, biyoenerji vs) ilgi duyarım.
2	Spiritüel inanç ve uygulamalar (yoga, meditasyon vb.) hayatımda önemli yer tutar.
3	Reiki (dokunarak şifa verme) gibi çeşitli biyoenerji uygulamaları bazı sağlık sorunlarına çözüm sunabilir.
4	Spiritüel müzikler ile ruhsal iyileşme sağlanabilir.
5	Niyet çalışması (belli bir süre istekleri dillendirmek) ile arzu edilen şeyler gerçekleşebilir.
6	Her sayının farklı bir anlamı olduğuna inanırım.
7	Zihnen neye inanılırsa yaşamımızda o gerçekleşir.
8	Her şeyin/varlığın bir enerjisi olduğuna inanırım.
9	Astrolojinin gelecekle ilgili verdiği bilgilere inanırım.
10	Doğum anındaki yıldızların konumu, insanın hayatını ve kişiliğini belirler.
11	Farkındalık (mindfulness) çalışmaları yaşam memnuniyetini artırır.
12	Spiritüel kamplar ruhsal gelişime katkı sağlar.
13	Kristaller veya kristal formlu nesnelere iyileştirici enerji taşırlar.
14	Spiritüel inançlarıma uygun şekilde beslenirim.
15	Spiritüel uygulamalar yolu ile içsel dönüşüm (kendini gerçekleştirme) sağlanabilir.
16	Spiritüel uygulamalar, sosyal ilişkilerimi olumlu yönde etkiler.
17	Spiritüel uygulamalar bazı psikolojik sorunların (kaygı, panik atak, depresyon vs.) çözümünde etkilidir.
18	Çeşitli fallara (tarot/el) inanırım.
19	Çeşitli tütsü ve mum kokuları kişiye manevi haz verebilir.
20	İnsanlar birbirleri ile zihinler arası (telepatik) iletişim kurabilirler.
21	Trans veya uyku hallerinde ruh bedenden ayrılabilir.
22	Bilinçaltı temizleme uygulaması çeşitli psikolojik sorunların çözümünde etkilidir.
23	Aile dizimi (aile bireylerinin bir grupla temsili ile yapılan travma terapisi) ruhsal problemlerin çözümünde etkilidir.

SONUÇ

Kimi bireylerin şifa, anlam ve ruhsal denge arayışlarını geleneksel dinî yapılardan ziyade bireysel spiritüel deneyimler ve alternatif inanç sistemleriyle karşılamaya yönelmeleri son yıllarda dikkat çekmektedir. Günümüzde çağdaş spiritüellik, geleneksel dinî yapıların ötesine geçen; şifa odaklı, bireysel deneyim, içsel dönüşüm ve bütüncül iyileşme eksenli çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. Özellikle New Age düşüncesiyle birlikte ortaya çıkan meditasyon, enerji terapileri, farkındalık çalışmaları, astroloji ve reiki gibi uygulamalar, bireyin fiziksel ve ruhsal iyilik hâlini destekleyen alternatif yönelimler olarak yaygınlaşmıştır.

Spiritüel şifa, bireyin yaşadığı travmaları dönüştürerek benliğini yeniden bütünleştirmesini ve yaşamı anlamlı bir bütün olarak deneyimlemesini amaçlayan kişisel bir dönüşüm sürecidir. Bu süreçte birey, dışsal otoritelerden bağımsız olarak kendi iyileşmesinin etkin öznesi hâline gelir. Heelas (1996), bu yönelimi bireyin içsel kaynaklarına dayanan “öz-spiritüellik (self-spirituality)” kavramıyla açıklamıştır. Bu bağlamda spiritüel şifa, modern bireyin anlam arayışına yanıt veren ve psikoterapötik, mistik ve varoluşsal unsurları bütünleştiren holistik bir iyileşme yaklaşımıdır.

Spiritüel şifa yönelimleri, bireyin fiziksel, zihinsel ve ruhsal düzeyde iyilik hâline ulaşma çabasını yansıtan bütüncül bir olgudur. Bu yönelimler, New Age düşüncesinin etkisiyle öz-spiritüellik, alternatif şifa pratikleri, kozmik–parapsikolojik inanışlar ve ritüelistik–duyusal deneyimler gibi unsurlardan beslenmektedir. Bu paradigmada şifa, yalnızca bedensel iyileşme değil, aynı zamanda varoluşsal ve psikolojik bir dönüşüm olarak algılanmaktadır. Ancak bu yönelimleri ölçmeye yönelik psikometrik olarak güçlü araçların eksikliği alandaki çalışmaları sınırlamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği (SSYÖ) geliştirilerek, çağdaş spiritüel pratiklerin psikolojik temellerini incelemeye yönelik bir ölçme çerçevesi sunulmuştur.

Ölçek geliştirme süreci, psikometrik ölçme ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür (DeVellis, 2021; Erkuş, 2019; Gürbüz-Şahin, 2018). Ölçülmek istenen yapı, New Age düşüncesi ve çağdaş spiritüel pratikler literatürüne dayalı olarak tanımlanmış ve oluşturulan madde havuzu uzman görüşleriyle değerlendirilmiştir. 33 maddelik taslak ölçek, 30 kişilik pilot uygulamada test edilmiş; geri bildirimler doğrultusunda uygun olmayan maddeler çıkarılarak 26 maddelik form ile veri toplama sürecine geçilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi (AFA), 408 katılımcı verisiyle gerçekleştirilmiş ve ölçeğin tek faktörlü yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Faktör yüklerinin 0,64–0,91 arasında olması, maddelerin yapıyı güçlü biçimde temsil ettiğini göstermektedir. Madde-toplam korelasyonlarının 0,64’ün üzerinde olması içsel tutarlılığın yüksek olduğunu desteklemektedir. Açıklanan toplam varyansın %69,28 olması yapı geçerliğinin güçlü olduğuna işaret etmektedir. Güvenirlik analizlerinde elde edilen Cronbach Alpha (0,97) ve McDonald’s Omega (0,98) katsayıları, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermiştir.

Analiz sürecinde bazı maddeler çıkarılarak 23 maddelik nihai yapı elde edilmiştir. Bu çıkarımlar yalnızca istatistiksel değil, kavramsal gerekçelere de dayanmaktadır. Faktör yükleri düşük olan 1, 25 ve 26. maddeler; teistik vurgu, ters ifade ve eleştirel içerikleri nedeniyle ölçeğin deneyim temelli spiritüel şifa yönelimiyle tam örtüşmemektedir. Bu maddelerin çıkarılması, ölçeğin kavramsal bütünlüğünü ve tek boyutlu yapısını güçlendirmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), farklı bir örneklem grubu (n = 229) üzerinde yürütülmüş ve analiz bulguları, modelin veriye iyi uyum sağladığını göstermiştir ($\chi^2/df = 4,46$; CFI = 0,996; TLI = 0,996; RMSEA = 0,012; SRMR = 0,060). Bu uyum indeksleri, tek faktörlü modelin hem kuramsal hem de ampirik olarak geçerli olduğunu desteklemektedir. Elde edilen bulgular, ölçeğin spiritüel şifa yönelimlerini bütüncül bir yapı olarak ölçebildiğini, maddeler arasında tutarlı bir anlam örüntüsü bulunduğunu ve ölçme aracının psikometrik açıdan güçlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacıyla Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği (SSYÖ), Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Ryff -Keyes, 1995; İmamoğlu, 2004) ve Dinin Etkisini Hissetme Ölçeği (Yapıcı, 2006) ile karşılaştırılmıştır. Analizler, SSYÖ ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler ($r = .146-.306$) bulunduğunu, toplam puan düzeyinde de anlamlı bir korelasyonun ($r = .282$) yer aldığını göstermiştir. Buna karşılık, dinî etki hissiyle negatif yönde zayıf bir ilişki ($r = -.103$) saptanmıştır. Bu bulgular, ölçeğin kuramsal beklentilerle uyumlu ve ölçüt geçerliğini destekleyen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Spiritüel şifa yönelimleri farklı unsurlar içerirse de temelde bireyin şifa ve iyi oluş arayışı etrafında birleşir; temel motivasyon iyileşme ve iyi hissetme isteğidir. Faktör analizinde elde edilen tek boyutlu yapı, katılımcıların bu içerikleri ayrı alanlar değil, bütünlük bir yönelim olarak algıladığını göstermektedir. Benzer şekilde Granqvist ve Hagekull’un (2001) çalışmasında da çok bileşenli yapı öngörülmesine rağmen tek faktörlü sonuç elde edilmiştir. Bu durum, New Age temelli eğilimlerin çok katmanlı olmasına karşın algıda tekil bir deneyim alanı olarak kavrandığını göstermektedir. Bu bağlamda geliştirilen ölçeğin, bireylerin şifa odaklı bütünlük yönelimini yansıttığı söylenebilir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma yalnızca Ankara örnekleminde ve Türk kültürel bağlamında yürütülmüş, bu durum kültürler arası genelleme yapmayı sınırlamıştır. Gelecek araştırmalarda ölçeğin farklı kültürlerde, klinik örneklemelerde ve spiritüel topluluklarda test edilmesi önerilmektedir. Ayrıca dini yönelim, anlam arayışı ve travma sonrası büyüme gibi değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi, ölçeğin yordayıcı geçerliğini ve spiritüel şifanın psikolojik temellerini daha iyi ortaya koyacaktır.

Tüm bu bulgular bir arada değerlendirildiğinde, Spiritüel Şifa Yönelimleri Ölçeği’nin bireylerin spiritüel şifa temelli yönelimlerini geçerli ve güvenilir biçimde ölçebilen, tek boyutlu ve psikometrik açıdan güçlü bir araç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek; psikoloji, sosyoloji, ilahiyat gibi sosyal bilim alanlarında olduğu kadar, sağlık, eğitim ve psikolojik danışmanlık gibi uygulamalı alanlarda da kullanılabilir özgül ve işlevsel bir ölçme aracıdır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından 19.08.2024 tarihinde, 128004 karar numarasıyla etik açıdan uygun bulunarak onaylanmıştır.

Katılımcı Onamı: Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup, 15 Ekim 2024 – 20 Mart 2025 tarihleri arasında çevrimiçi anket öncesinde bilgilendirme yapılarak onam alınmıştır.

Yazar Katkıları: Fikir - L.Ç., A.Y.; Tasarım - L.Ç., A.Y.; Denetleme - A.Y.; Kaynaklar - L.Ç.; Malzemeler - Yok; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi - L.Ç.; Analiz ve/veya Yorum - L.Ç., A.Y.; Literatür Taraması - L.Ç.; Yazıyı Yazan - L.Ç.; Eleştirel İnceleme - A.Y.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zeka Kullanımı: Bu makalenin hazırlanmasında herhangi bir yapay zeka destekli uygulama kullanılmamıştır.

Ethics Committee Approval: This study was approved by the Social and Human Sciences Ethics Committee of Ankara Social Sciences University on 19 August 2024 with decision number 128004.

Informed Consent: Participation in the study was voluntary, and informed consent was obtained prior to the online survey conducted between 15 October 2024 and 20 March 2025.

Author Contributions: Concept - L.Ç., A.Y.; Design - L.Ç., A.Y.; Supervision - A.Y.; Resources - L.Ç.; Materials - L.Ç.; Data collection and/or processing - L.Ç.; Analysis and/or interpretation - L.Ç., A.Y.; Literature review - L.Ç.; Writing - L.Ç.; Critical review - A.Y.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Artificial Intelligence Use: No artificial intelligence-supported tools were used in the preparation of this manuscript.

KAYNAKÇA

- Ahmedi, E. Şah. "Yeni Çağ İnanışlarının Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Bursa Örneği". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (2022), 135-152. <https://doi.org/10.18505/cuid.1080308>
- Altınli-Macić, Merve. *Turkish Students' Spirituality Today*. Durham: Durham University, Doktora Tezi, 2017. Erişim 9 Ağustos 2025. <http://etheses.dur.ac.uk/12299/>
- Arslan, Mustafa. "Değişim Sürecinde Yeni Dindarlık Formları: 'Yeni Çağ İnanışları Örneği'. *Değerler Eğitimi Dergisi* 4/11 (2006), 9-25.
- Aupers, Stef - Houtman, Dick. "Beyond the Spiritual Supermarket: The Social and Public Significance of New Age Spirituality". *Journal of Contemporary Religion* 21/2 (2006), 201-222. <https://doi.org/10.1080/13537900600655894>
- Aydın, Cüneyd. "Yeni Çağ Hareketi: Modern Bir İnanç Formunun Din Psikolojisi Açısından Analizi". *İdrak Dini Araştırmalar Dergisi* 5/2 (2025), 107-127.
- Bahadır, Merve - Çapcıoğlu, İhsan. "Yeni Dini Hareketlerde Çevrimiçi ve Çevrimdışı Yönelimler: Sahaja Yoga Örneği". *Journal of Islamic Research* 32/2 (2021), 374-392.
- Bash, Anthony. "Spirituality: The Emperor's New Clothes?". *Journal of Clinical Nursing* 13/1 (2004), 11-16.
- Carrette, Jeremy - King, Richard. *Selling Spirituality*. London: Routledge, 2004.
- Cengiz, Kurtuluş, vd. *Türkiye'de Spiritüel Arayışlar: Deizm, Yoga, Budizm, Meditasyon, Reiki vb.* İstanbul: İletişim Yayınları, 2021.
- Chen, Shu-Chuan. "Theorizing Emotions in New Age Practices: An Analysis of Feeling Rules in Self-Religion". *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. ed. Steven J. Sutcliffe - Ingvild Sælid Gilhus. 227-241. London: Routledge, 2013.
- Clark, Lee Anna - Watson, David. "Constructing Validity: Basic Issues in Objective Scale Development". *Methodological Issues and Strategies in Clinical Research*. ed. Alan E. Kazdin. 4. Baskı, 187-203. Washington, DC: American Psychological Association, 2016.
- Collins, Peter. "New Age Spirituality". *The Furrow* 49/2 (1998), 91-97. Erişim 9 Ağustos 2025. <https://www.jstor.org/stable/27663593>
- Demiryürek, Ahmet Selim. *Geç Modern Toplumda Dindar Kadınların Spiritüel Arayışları*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- DeVellis, Robert F. - Thorpe, Carolyn T. *Scale Development: Theory and Applications*. Thousand Oaks, CA: Sage, 2021.
- Düzgüner, Sevde. *Maneviyat Algısı ve Diğerkâmlıkla İlişkisi: Kan Bağışı Örneğinde Türkiye ve Amerika Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Felt, John M. vd. "Using Person Fit Statistics to Detect Outliers in Survey Research". *Frontiers in Psychology* 8 (2017). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00863>
- Erkuş, Adnan. *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi, 2012.
- Ersoy, Ruhi. "Modernizm-Postmodernizm Bağlamında Geleneksel Tıp Uygulamalarının Güncelliği Üzerine Bir Değerlendirme". *Millî Folklor* 26/101 (2014), 191-200.
- Global Wellness Institute. *Global Wellness Economy Report 2024*. Miami: Global Wellness Institute, 2024.
- Granqvist, Pehr - Hagekull, Berit. "Seeking Security in the New Age: On Attachment and Emotional Compensation". *Journal for the Scientific Study of Religion* 40/3 (2001), 527-545.
- Gür, Hande. *Moving Beyond Qualitative and Quantitative Methods: Experimenting Sequential Mixed Methods While Studying Spirituality*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Gürbüz, Sait - Şahin, Faruk. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Hammer, Olav. *Claiming Knowledge: Strategies of Epistemology from Theosophy to the New Age*. Leiden: Brill, 2001.
- Hanegraaff, Wouter. *New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*. Leiden: Brill, 1996.

- Heelas, Paul. *The New Age Movement: Religion, Culture and Society in the Age of Postmodernity*. Oxford: Blackwell, 1996.
- Heelas, Paul - Woodhead, Linda. *The Spiritual Revolution: Why Religion is Giving Way to Spirituality*. Malden, MA: Blackwell, 2005.
- Höllinger, Franz - Smith, Tom B. "Religion and Esotericism Among Students: A Cross-Cultural Comparative Study". *Journal of Contemporary Religion* 17/2 (2002), 229-249. <https://doi.org/10.1080/13537900220125208>
- Huss, Boaz. "Spirituality: The Emergence of a New Cultural Category and Its Challenge to the Religious and the Secular". *Journal of Contemporary Religion* 29/1 (2014), 47-60. <https://doi.org/10.1080/13537903.2014.864803>
- İmamoğlu, Emine Olcay. *Self-related Correlates of Well-being*. Ankara: Middle East Technical University, Doktora Tezi, 2004.
- Jordan, Paul - Spiess, Michelle R. "Rethinking the Interpretation of Item Discrimination and Factor Loadings". *Educational and Psychological Measurement* 79/6 (2019), 1103-1132.
- Kaufman, Trystan S. "A New-Old Spirituality: How Spirituality has Softened and Revitalized Religion". *International Journal of Practical Theology* 27/2 (2023), 264-284. <https://doi.org/10.1515/ijpt-2023-0068>
- Kaya, Veysel - Aydın, Cüneyd. "Yeni Çağ İnançları Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (2013), 5-19.
- Kızılgeçit, Muhammed. *Gençlerin Yeni Dini Hareketlere Katılımının Psikolojik Nedenleri: Bireyin Arayışı mı? Hareketin Başarısı mı?* İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Kirman, Mehmet Ali. *Yeni Dinî Hareketler Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.
- Koch, Anne. "Alternative Healing as Magical Self-Care in Alternative Modernity". *Numen* 62/4 (2015), 431-459. Erişim 9 Ağustos 2025. <https://www.jstor.org/stable/24644878>
- Koenig, Harold G. "Research on Religion, Spirituality, and Mental Health: A Review". *The Canadian Journal of Psychiatry* 54/5 (2009), 283-291.
- Köse, Ali. *Milenyum Tarikatları: Batı'da Yeni Dini Akımlar*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2017.
- Kyle, Richard. *The New Age Movement in American Culture*. Lanham, MD: University Press of America, 1995.
- Løpø, Margrethe. *The New Age Movement. Elements in New Religious Movements*. Cambridge: Cambridge University Press, 2024. <https://doi.org/10.1017/9781009058155>.
- Mikaelsson, Lisbeth. "New Age Healing and the Marginalization of Religion". *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. ed. Steven J. Sutcliffe - Ingvild Sælid Gilhus, 201-216. London: Routledge, 2014.
- Oh, Cheol - Sarkasian, Rima. "Spiritual Individualism or Engaged Spirituality? Social Implications of Holistic Spirituality Among Mind-Body-Spirit Practitioners". *Sociology of Religion* 73/3 (2012), 299-322. <https://doi.org/10.1093/socrel/srr054>
- Ok, Üzeyir. "Ok-Dinî Tutum Ölçeği-G: Genişletilmiş Versiyon". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 65/2 (2024), 479-514. <https://doi.org/10.33227/auifd.1519206>
- Paker, Oya. "Postmodern Bilgelik: Yeni Çağ Söyleminde Kişisel Gelişim ve 'Ruhsal Alistirmalar'". *Psikoloji Çalışmaları Dergisi* 31 (2011), 61-98.
- Pınarbaşı, Gülenay. "New Age Uygulamalarının/İnançlarının Bir Yansıması Olarak Astroloji ve Facebook'ta Kullanımının Betimsel Analizi". *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 18/39 (2021), 128-169. <https://doi.org/10.26466/opus.834298>
- Roof, Wade Clark. *Spiritual Marketplace: Baby Boomers and the Remaking of American Religion*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1999.
- Rose, Susan. "Is the Term 'Spirituality' a Word That Everyone Uses, But Nobody Knows What Anyone Means By It?". *Journal of Contemporary Religion* 16/2 (2001), 193-207. <https://doi.org/10.1080/13537900120040663>
- Şendağ, Duygu. *Contemporary Spirituality in Turkey: Healing as a Medium Between the Sacred and the Profane*. İstanbul: İbn Haldun University Alliance of Civilizations Institute, Doktora Tezi, 2022.
- Sevinç, Kenan, vd. "Dindar ve Spiritüel Olmama (DİSOL) Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması". *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (2015), 59-86.
- Sutcliffe, Steven J. - Bowman, Marion. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000. <https://doi.org/10.1515/9781474497015>
- Sutcliffe, Steven J. *Children of the New Age: A History of Spiritual Practices*. London: Routledge, 2002.
- Sutcliffe, Steven J. "The Dynamics of Alternative Spirituality: Seekers, Networks, and 'New Age'". *The Oxford Handbook of New Religious Movements*. ed. James R. Lewis. 466-490. Oxford: Oxford University Press, 2004.
- Sutcliffe, Steven J. - Gilhus, Ingvild Sælid. "Introduction: 'All Mixed Up' - Thinking About Religion in Relation to New Age Spiritualities". *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. ed. Steven J. Sutcliffe - Ingvild S. Gilhus. 1-16. London: Routledge, 2013.
- Watts, Graham. "The Religion of the Heart: 'Spirituality' in Late Modernity". *American Journal of Cultural Sociology* 10/1 (2022), 1-33. <https://doi.org/10.1057/s41290-020-00106-x>
- Woodhead, Linda. "Spirituality and Christianity: The Unfolding of a Tangled Relationship". *Religion, Spirituality and Everyday Practice*. ed. Giuseppe Giordan - William H. Swatos Jr. 3-18. Dordrecht: Springer, 2011. https://doi.org/10.1007/978-94-007-1819-7_1
- Yalvaç Arıcı, Handan. "Modern Şifacılık Yönelimlerinden Enerji Şifacılığı Uygulamaları". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* (2021), 233-267.
- Yapıcı, Asım. "Yeni Din Dindarlık Ölçeği ve Üniversiteli Gençlerin Dinin Etkisini Hissetme Düzeyi". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (2006), 65-115.
- Yapıcı, Asım. "Kuramdan Yönteme 'Ruh Sağlığı-Din' Çalışmalarında Karşılaşılan Güçlükler". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (2011), 25-61.

- Yapıcı, Asım. "Şüphe ve İnanç Kıskaçında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları". *İlahiyat Akademi* 12 (2020), 1-44.
- Yıldırım, Ali - Hasan Şimşek. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 12. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- York, Michael. *The Emerging Network: A Sociology of the New Age and Neo-Pagan Movements*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 1995.
- Yörük, Evrim. "Türkiye'deki Neo-liberal Krizi Yankılayan Spiritüel Bir TV Dizisi: Arayış". *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi* 7/1 (2025), 126-151.
- Zinnbauer, Brian J. vd. "Religion and Spirituality: Unfuzzifying the Fuzzy". *Journal for the Scientific Study of Religion* 36/4 (1997), 549-564.

EXTENDED SUMMARY

The aim of this study is to develop a valid and reliable scale to measure individuals' spiritual healing orientations within the framework of contemporary spirituality shaped by New Age thought and practices. In recent years, individuals have increasingly sought healing, meaning, and spiritual balance through personal spiritual experiences and alternative belief systems rather than traditional religious structures. Contemporary spirituality represents a multidimensional phenomenon centered on individual experience, inner transformation, and holistic well-being, while practices such as meditation, energy therapies, mindfulness, astrology, and reiki have become widespread as alternative approaches believed to support physical and psychological health and overall life balance in everyday life contexts. Spiritual healing can be conceptualized as a personal transformation process through which individuals reconstruct a fragmented sense of self and experience life as a meaningful whole, acting as active agents in their own healing rather than relying on external authorities or institutional structures. This orientation reflects "self-spirituality," where individuals turn toward inner resources in search of meaning and healing, and thus spiritual healing represents a holistic framework integrating psychological, existential, and mystical dimensions in a coherent manner. Spiritual healing orientations reflect individuals' efforts to achieve well-being at physical, mental, and spiritual levels and are shaped by New Age thought, encompassing self-spirituality, alternative healing practices, and cosmic-parapsychological beliefs, within which healing is understood not only as physical recovery but also as psychological and existential transformation and personal growth over time. Despite the increasing prevalence of such orientations, the lack of a psychometrically robust measurement tool has limited empirical research, and therefore this study introduces the Spiritual Healing Orientations Scale (SHOS) to assess these tendencies in a systematic and comprehensive manner. The scale development process followed established psychometric principles, and the construct was defined based on the literature on New Age thought and contemporary spiritual practices. An initial pool of items was generated and evaluated by experts for content validity, and a draft scale of 33 items was tested in a pilot study with 30 participants, after which inadequate items were removed, resulting in a 26-item version used for data collection. Exploratory Factor Analysis (EFA), conducted with data from 408 participants, revealed a unidimensional structure, with factor loadings ranging between .64 and .91 and item-total correlations exceeding .64, indicating strong internal consistency, while the total variance explained was 69.28%, demonstrating construct validity. Reliability analyses showed high coefficients (Cronbach's Alpha = .97; McDonald's Omega = .98), and based on statistical and conceptual considerations several items were removed, resulting in a final 23-item structure that strengthened the coherence and clarity of the scale. Confirmatory Factor Analysis (CFA), conducted on a separate sample (n = 229), confirmed the unidimensional structure and indicated good model fit ($\chi^2/df = 4.46$; CFI = 0.996; TLI = 0.996; RMSEA = 0.012; SRMR = 0.060), supporting the validity of the model and showing that the scale measures spiritual healing orientations as a coherent construct. Criterion validity analyses revealed positive and significant relationships between spiritual healing orientations and psychological well-being ($r = .146-.306$; total score $r = .282$), while a weak negative relationship was found with perceived religious influence ($r = -.103$), suggesting relative independence from traditional religious frameworks and institutional religious influence. Although spiritual healing orientations include diverse elements, these converge around the individual's search for healing and well-being, and the unidimensional structure indicates that participants perceive these elements as an integrated experiential orientation rather than separate domains. The study is limited to a sample from Ankara, which restricts generalizability, and future research is recommended to test the scale across different cultural contexts and examine its relationships with other psychological variables in more diverse populations. In conclusion, the Spiritual Healing Orientations Scale is a valid and reliable instrument that measures spiritual healing orientations as a unified and holistic construct.